

Pécsi Református Kollégium Sztárai Mihály Általános Iskolája

Helyi tanterv

magyar nyelvtan tantárgyból

A 2020-as NAT és az ahhoz kapcsolódó kerettanterv alapján

8. évfolyam

Készítette: Kurucz Krisztina

Magyar nyelv

8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése, azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése, valamint az érzelmi nevelés.

A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris (történelvű) szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejezni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. **A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.** A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek **a tananyagának a középpontjában az összetett mondatok, a szóalkotási módok állnak.** A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv tanításának is lehetősége és feladata.

A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100 %-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell mérni.

Éves óraszám: 34
A kerettanterv által heti óraszám: 1

A 8. ÉVFOLYAM TÉMAKÖREI ÉS ÓRASZÁMAI

Témakör	1 óra
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	2
Szóösszetételek: alárendelő és mellérendelő Ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	7
Könyvtárhasználat	1
Készüljünk a felvételire!	8
Szövegértés, szövegalkotás a gyakorlatban	1
Összetett mondat a szövegben	8
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRÁK – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra [Ismétlő- és összefoglalóórák, felmérések megíratása, értékelése, javítása]	7
	34

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A 8. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotás, a ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
Alárendelő szóösszetételek	Torz mozaikszavak stílushatásai
Mellérendelő szóösszetételek	
Ritkább szóalkotási módok	
Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	
IV. Könyvtárhasználat	
V. Készüljünk a felvételire!	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői	
VII. Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat
Az alárendelő összetett mondatok	Körmondatok az irodalmi művekben
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	Az idézés fajtái
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	

Témakör: A KOMMUNIKÁCIÓ, A DIGITÁLIS ÍRÁSBELISÉG FEJLESZTÉSE

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reklám a szóbeli és írásbeli szövegének értelmezése, helyének és szerepének megértése a médiában és az emberek életében
- A reklám médiumai, műfajai, hatásai
- A reklámeszközök és hatásuk
- A hirdetés műfaji sajátosságai
- Az apróhirdetés szerepe
- Nyelvhelyesség és esetleges kommunikációs zavar a reklámokban, hirdetésekben, apróhirdetéseknél
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása

FOGALMAK

Témakör: A MAGYAR NYELV TÁRSADALMI ÉS FÖLDRAJZI VÁLTOZATAI, [szóalkotási módok – játékos feladatokkal (8. évfolyam)]

Javasolt óraszám: 10 óra [7. évfolyam 3 óra, 8. évfolyam 7 óra]

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- A helyesírási készség fejlesztése
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, szóösszetétel, szóképzés, szórend

Témakör: **KÖNYVTÁRHASZNÁLAT**

Javasolt óraszám: 2 óra [7. évfolyam 1 óra, **8. évfolyam 1 óra**]

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg

Témakör: **KÉSZÜLJÜNK A FELVÉTELIRE!**

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban
- A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben
- A szókincs fejlesztése
- Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése
- A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása
- A hagyományos és a digitális írás fejlesztése
- Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása
- Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átisméltése

Témakör: **SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS**

Javasolt óraszám: 3 óra [7. évfolyam 2 óra, **8. évfolyam 1 óra**]

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Különbféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

Témakör: **ÖSSZETETT MONDAT A SZÖVEGBEN**

Heti óraszám	1 óra
A témakör javasolt óraszám	8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- Az összetett mondatok típusainak megismerése
- Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- A központosítás megtanulása az összetett mondatban
- Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

A FEJLESZTÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI A 8. ÉVFOLYAM VÉGÉN

[A Kerettanterv nem tartalmazza.]

A KOMMUNIKÁCIÓ, A DIGITÁLIS ÍRÁSBELISÉG FEJLESZTÉSE

A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.

Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.

Ismeri a reklám, hirdetés, apróhirdetés kommunikációs szerepét és hatását. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

SZÓALKOTÁSI MÓDOK

A tanuló meg tudja különböztetni az egyszerű és az összetett szavakat. Ismeri a főbb szóalkotási módokat. El tudja különíteni a szótöt és a képzőt. Tudja alkalmazni az összetett szavak alapvető helyesírási szabályait: egybeírás és a kötőjeles írás.

KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (digitális és/vagy nyomtatott szótárak, kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN

Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.

A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.

ÖSSZETETT MONDAT A SZÖVEGBEN

A tanuló meg tudja különböztetni az alá- és mellérendelő összetett mondatokat. Tudja alkalmazni a mondatközi és a mondatvégi írásjelek használatával kapcsolatos helyesírási szabályokat. Ismeri és alkalmazza az idézés módjait.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK A 8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.). A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít.

A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését.

A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget.

A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában.

Tanítási-tanulási stratégiák

A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül.

A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat igyekszik bizonyos tananyagrészekre szorítani, a tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformákat alkalmazza. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 4. évében (8. évfolyam) a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása és/vagy továbbfejlesztése javasolt: önálló kutatómunka, beszámoló készítése, kiselőadás, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása.

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok:

- a gamifikáció: a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.
- a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, újságszerkesztés stb.) a gyerekek motiváltságát növeli.
- a tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges.
- a frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.
- fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (könyvtár, színház- és múzeumlátogatás) is.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak:

- az előadás,
- kiselőadás,
- a magyarázat,
- elbeszélés,
- játékosítás,

- szerepjátékok,
- gondolattérképek,
- táblázatok,
- házi feladatok,
- digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (*Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára* stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül javasoltak:

- a frontális osztálymunka,
- a páros munka,
- a csoportmunka,
- az egyénre szabott (individualizált) munkaforma,
- a differenciált tananyag-feldolgozás.